

This document is also available in English.

ADRODDIAD I'R	Cyngor
DYDDIAD Y CYFARFOD:	9 Hydref 2025
DEILYDD PORTFFOLIO	Y Cynghorydd Dilwyn Roberts Aelod Cabinet Gwasanaethau Diwylliant, Hamdden a Llywodraethu
SWYDDOG ARWEINIOL:	Matt Georgiou Pennaeth y Gyfraith a Llywodraethu
SWYDDOG CYSWLLT:	Sian Williams (Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd) Leanne Davies (Swyddog Gwasanaethau Etholiadol)
TESTUN:	Adolygiadau Cymunedau dan Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 - Cynigion Drafft Cychwynnol
ADRODDIAD EITHRIEDIG:	Amherthnasol
RHANBARTH ETHOLIADOL:	Pob un

1. CRYNODEB A'R PWYNTIAU ALLWEDDOL

- 1.1 Fel yr adroddwyd yn flaenorol i'r Cyngor ar 22 Mai 2025, mae gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy ddyletswydd statudol i gynnal Adolygiadau Cymunedau dan Adrannau 25 a 31 Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 ("y Ddeddf"). Yn y cyfarfod hwnnw, cymeradwyodd y Cyngor y Cylch Gorchwyl a'r amserlen i gynnal yr adolygiadau uchod. Mae cam cyntaf yr adolygiad bellach wedi'i gwblhau.
- 1.2 Gofynnir i'r Cyngor ystyried y sylwadau a gafwyd a'r newidiadau arfaethedig i drefniant 1 ardal gymunedol a 3 ward er mwyn sicrhau bod cymunedau'n parhau i adlewyrchu hunaniaethau lleol, gan sicrhau llywodraeth leol effeithiol a chyfleus ar draws ardal y prif gyngor.
- 1.3 Os cânt eu cefnogi, byddai'r cynigion hyn yn cynrychioli barn ragarweiniol y Cyngor ar y trefniadau cymunedol ar gyfer ardal y prif gyngor. Yna bydd cyfnod ymgynghori arall ar y cynigion drafft pan wahoddir cynrychiolaeth bellach, ac ar ôl hynny bydd gofyn i'r Cyngor lunio ei argymhellion terfynol.

2. ARGYMHELLION

- 2.1.** Bod y Cyngor yn ystyried y sylwadau a gafwyd mewn ymateb i gam cyntaf yr Adolygiad o Ffiniau Cyngorau Cymuned a Threfniadau Etholiadol, fel y gwelir yn yr Adroddiad Cynigion Drafft, yn benodol y newidiadau arfaethedig i ffiniau wardiau cymunedol yn ardal Llandudno:

Cynnig 1 – Symud y ffin rhwng wardiau presennol Mostyn a Thudno o'r lleoliad presennol, i ymyl deheuol Gorsaf Reilffordd Llandudno ac ymyl deheuol y rheilffordd rhwng yr Orsaf a Phont Maesdu (fel y manylir ym mharagraff 5.26 o'r adroddiad atodedig).

Cynnig 2 – Symud y ffin rhwng wardiau Craig y Don a Thudno i ddilyn Clarence Crescent yn lle Clarence Drive (fel y manylir ym mharagraff 5.28 o'r adroddiad atodedig).

- 2.2** Bod y Cyngor yn nodi goblygiadau gwneud newidiadau i ffiniau wardiau cymunedol a'r newidiadau canlyniadol i wardiau etholiadol y fwrdeistref sirol, a'r amseriad sydd ei angen i gyflwyno unrhyw argymhellion terfynol i Gomisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru er mwyn rhoi'r newidiadau ar waith mewn pryd ar gyfer Etholiadau Llywodraeth Leol mis Mai 2027.
- 2.3** Bod y Cyngor yn ystyried ac yn cymeradwyo'n ffurfiol yr ymatebion i'r ymgynghoriad y cynigiwyd argymhelliad 'Dim Newid' ar eu cyfer.

3. MANYLION YR ADRODDIAD

- 3.1** Yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar 22 Mai 2025, awdurdododd y Cyngor i'r adolygiadau cymunedol uchod gael eu cynnal yn unol â'r Cylch Gorchwyl a gymeradwywyd.
- 3.2** Fel rhan o gam cyntaf yr adolygiad, cafwyd cyfnod ymgynghori cyhoeddus a barodd 7 wythnos (a ddaeth i ben ar 11 Gorffennaf 2025). Yn ystod y cam cyntaf hwn, gwahoddwyd budd-ddeiliaid a'r cyhoedd i wneud cyflwyniadau ynghylch ffiniau a threfniadau etholiadol cyngorau tref a chymuned. Anfonwyd holiadur at y cyngorau hynny i strwythuro eu hatebion ac i annog ymatebion.
- 3.3** Yn ystod y cyfnod ymgynghori cychwynnol, cafodd y Cyngor gynrychiolaeth gan; 4 Cyngor Tref a Chymuned, 3 Chynghorydd Bwrdeistref Sirol ac 1 Aelod o'r Senedd.
- 3.4** Fel y disgrifir yn y Cylch Gorchwyl, wrth lunio cynigion ar drefniadau cymunedol, rhaid i'r Cyngor ystyried nifer o faterion sydd wedi'u cynnwys yn y ddeddfwriaeth. Nid yw bob amser yn bosibl datrys y rhain i gyd, weithiau mae materion sy'n gwrthdaro. Mae'r cynigion yn rhoi pwyslais ar sicrhau

bod cymunedau'n parhau i adlewyrchu hunaniaethau lleol, gan sicrhau llywodraeth leol effeithiol a chylfleur.

- 3.5** Casglodd staff y Swyddog Cofrestru Etholiadol wybodaeth am bob cyngor unigol hefyd. Yn dilyn yr ymatebion i'r ymgynghoriad a gafwyd, mae cyfres o argymhellion ar gyfer pob cyngor o ran ffiniau a threfniadau etholiadol wedi'u manylu yn yr Adroddiad Cynigion Drafft (gan gynnwys lle na argymhellir unrhyw newid). Mae'r argymhellion hyn wedi'u seilio ar y wybodaeth a gasglwyd gan staff y Swyddog Cofrestru Etholiadol, unrhyw gyflwyniadau a gafwyd, a'r Cylch Gorchwyl a fabwysiadwyd gan y Cyngor.
- 3.6** Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru (CDFfC) yw'r corff gweithredu ar gyfer unrhyw adolygiad a gynhelir gan y prif gyngor.
- 3.7** Cyflwynir unrhyw argymhellion terfynol, gan gynnwys newidiadau i ffiniau wardiau, i'r CDFfC. Yna bydd y CDFfC yn cynnal cyfnod o 6 wythnos lle gall pobl gyflwyno sylwadau iddynt ar yr argymhellion terfynol. Ar ddiwedd y cyfnod o 6 wythnos, bydd y CDFfC yn ystyried yr argymhellion hynny.
- 3.8** Ar ôl cael adroddiad argymhellion terfynol, bydd gan y CDFfC ddewis:
- gall weithredu argymhellion y prif gyngor heb addasiadau;
 - gall weithredu'r argymhellion gydag addasiadau y cytunir arnynt gyda'r prif gyngor;
 - gall ddewis cynnal ei adolygiad ei hun; neu
 - gall ddewis peidio â chymryd unrhyw gamau gweithredu.
- 3.9** Bydd yr aelodau'n nodi y bydd y newidiadau arfaethedig i ffiniau wardiau cymunedol yn cael effaith ganlyniadol ar ffiniau wardiau'r Fwrdeistref Sirol. Wrth gyflwyno ein hadroddiad argymhellion terfynol i'r CDFfC, byddwn yn cynnwys y newidiadau canlyniadol hynny ac yn eu hargymhell fel newidiadau canlyniadol.
- 3.10** Mae Adran 38(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 yn nodi, os bydd gorchymyn gweithredu'r CDFfC yn gwneud newidiadau i drefniadau etholiadol prif ardal, rhaid i'r Comisiwn gael caniatâd Gweinidogion Cymru yn gyntaf. Os, ar ôl ystyried pa gamau i'w cymryd fel awdurdod gweithredu ar gyfer adolygiad ffiniau adran 25, y bydd y Comisiwn yn cynnig rhoi newid ar waith i drefniadau etholiadol y prif gyngor sy'n ganlyniad i newidiadau i ffiniau cymunedol, bydd y Comisiwn yn ymgynghori â Gweinidogion Cymru.

- 3.11** Felly, bydd y CDFfC yn ymgynghori â Gweinidogion Llywodraeth Cymru a dylai allu gwneud y newidiadau canlyniadol hynny. Cyn belled â bod yr argymhellion terfynol yn cael eu cyflwyno i'r CDFfC erbyn mis Mawrth 2026, mae'r CDFfC wedi nodi y dylai hynny fod yn ddigon o amser i wneud y newidiadau mewn pryd ar gyfer etholiadau lleol 2027.

4. DEWISIADAU

- 4.1** Cymeradwyo'r argymhellion sy'n effeithio ar 3 ward gymunedol yn yr Adroddiad Cynigion Drafft cysylltiedig.
- 4.2** Awgrymu cynigion amgen, gan nodi'r rhesymau y tu ôl i'r cynigion cychwynnol.

5. YMGYSYLLTU / YMGYNGHORI

- 5.1** Ymgysylltwyd â'r partneriaid / budd-ddeiliaid canlynol:

Trigolion Bwrdeistref Sirol Conwy
Prif Weithredwr, Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Cyngorau Tref a Chymuned ym Mwrdeistref Sirol Conwy
Aelodau Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru
Llywodraeth Cymru, Craffu, Democratiaeth a Chyfranogi
Janet Finch-Saunders, AS
Mark Isherwood AS
Darren Millar AS
Samuel Rowlands, AS
Carolyn Thomas AS
Ysgrifennydd, Cymdeithas Cyngorau Lleol Gogledd Cymru
Cymdeithas y Byddar Gogledd Cymru
Cymdeithas y Deillion Gogledd Cymru
Anabledd Cymru
Grŵp Mynediad Gwirfoddol Conwy

- 5.2** Mae ymgynghoriad wedi'i gynnal gyda'r cyhoedd a budd-ddeiliaid yn ystod y cam cyntaf hwn, ac ymgynghorir â hwy hefyd yn ystod ail gam yr adolygiad lle gwahoddir cyflwyniadau mewn ymateb i'r cynigion drafft.
- 5.3** Gellir gweld yr amserlen ar gyfer yr adolygiad yn y Cylch Gorchwyl.

5.4 Ymgynghorwyd â'r Aelod Cabinet Gwasanaethau Diwylliant, Hamdden a Llywodraethu, a wnaeth y sylwadau canlynol:

5.5 Ymgynghorwyd â'r Aelodau Etholedig lleol fel rhan o'r ymarfer ymgynghori cyhoeddus.

6. GOBLYGIADAU O RAN ADNODDAU

6.1 Mae'r Adolygiad Cymunedol yn ofyniad statudol ac felly rhaid ei gynnal. Mae Swyddog Etholiadol Conwy yn arwain proses yr adolygiad cymunedau a gan hynny, bydd y gost yn cael ei hariannu o gyllideb y gwasanaeth gan ddefnyddio adnoddau staff presennol.

6.2 Costau ychwanegol posib: argraffu, postio a chyfieithu.

7. CANLYNIADAU'R CYNLLUN CORFFORAETHOL

7.1 Mae blaenoriaethau'r Cyngor yn cynnwys darparu gwasanaethau o ansawdd uchel sy'n hygyrch i bawb. Mae Cyngorau Tref a Chymuned a ffiniau wardiau priodol yn hanfodol bwysig er mwyn i'r etholwyr allu cymryd rhan yn y broses ddemocrataidd, sy'n cysylltu'n uniongyrchol â'r flaenoriaeth bod "Pobl yng Nghonwy yn cael gwybodaeth, yn cael eu cynnwys ac yn cael llais a gallant gyfrannu at gymuned ble mae eu cefndir a'u hunaniaeth yn cael ei werthfawrogi a'i barchu."

8. DEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL (yn cynnwys unrhyw faterion Trechu Tlodi)

8.1 Hirdymor - sicrhau bod gan etholwyr fynediad priodol at orsaf bleidleisio sy'n lleol iddynt, a bod gan Gynghorau Tref a Chymuned ddigon o Gynghorwyr i redeg yn effeithiol ac i gefnogi eu hardal leol.

8.2 Atal – ceisio sicrhau bod y broses bleidleisio yn un rhwydd i etholwyr pan gynhelir etholiadau. Bydd unrhyw newidiadau i ffiniau wardiau neu niferoedd aelodau'r Cyngor yn arwain at gynnal Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb.

8.3 Integreiddio – cynnwys cymunedau a phobl berthnasol er mwyn hwyluso ymgysylltiad etholwyr yn y broses etholiadol.

8.4 Cydweithio – gweithio gyda chymunedau ac unigolion i sicrhau proses etholiadol effeithlon.

- 8.5** Cyfranogi - sicrhau bod yr etholwyr wedi'u lleoli o fewn y ward fwyaf perthnasol a'u bod yn cael eu cefnogi gan Gyngor Tref neu Gymuned effeithiol.

9. GOBLYGIADAU O RAN CYDRADDOLDEB A'R DDYLETSWYDD ECONOMAIDD-GYMDEITHASOL

- 9.1** Gwnaed Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb llawn, ac mae wedi'i gynnwys gyda'r adroddiad hwn.

10. POLISIÂU A GWEITHDREFNAU

Amherthnasol

11. GOBLYGIADAU O RAN RISG

- 11.1** Gallai peidio ag ystyried y problemau posibl i'r cynigion ffiniol, a gweithredu atebion angenrheidiol, dorri'r Cylch Gorchwyl y cytunwyd arno ar gyfer yr adolygiad. Gallai hefyd fethu â sicrhau bod cymunedau'n cadw eu hunaniaethau lleol. Gallai peidio â chymeradwyo'r argymhellion arwain at lywodraethu lleol llai effeithiol na'r hyn a gyflawnir ar hyn o bryd.

12. SYLWADAU'R PWYLLGOR TROSOLWG A CHRAFFU

Amherthnasol

13. SYLWADAU'R GRŴP ADOLYGU ADRODDIADAU (GAA)

Cefnogol.

Atodiadau:

- 1 Cylch Gorchwyl
- 2 Manylion y wardiau cymunedol – ystadegau'r etholwyr
- 3 Adroddiad Cynigion Drafft
- 4 Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb